

## Diagnostika případu mediace pro soudce

### Nevhodné případy k mediaci:

Domácí násilí, akutně duševně nemocní, drogově závislí, alkoholici, chroničtí sudiči - kverulanti. U bagatelních sporů je třeba uvážit, zda samotná realizace mediace vč. nařízeného 1. setkání stran s mediátorem není v poměru k hodnotě sporu neúměrná (vzdálenost stran, nutnost cestování za mediátorem apod.). Nevhodné jsou rovněž spory, kde je předpoklad, že k rozhodnutí bude třeba „soudní precedent“.

### Vhodné případy k mediaci - metodologie diagnostiky:

Kde je to možné, odpovězte na následující otázky. Pokud otázka není relevantní nebo odpověď není jasná, zaškrtněte prostřední sloupec „Na pochybách“.

Oddíl A - Rámcové podmínky	Ano	Na pochybách	Ne
1. Lze ve věci uzavřít soudní smír/schválit dohodu?			
2. Je vhodné strany odkázat na mediaci v této fázi?			
3. Existují nějaká neukončená řízení, jichž se účastní stejné strany nebo jedna z nich, a jež se týkají stejných nebo souvisejících záležitostí?			
4. Je pravděpodobné, že množství stávajících účastníků sporu by mohlo vést ke značným průtahům v řízení?			
5. Neproběhla už ve věci mediace?			

<b>Oddíl B - Vhodnost sporu</b>	<b>Ano</b>	<b>Na pochybách</b>	<b>Ne</b>
6. Je důležité pro účastníky rychlé vyřešení sporu?			
7. Představují výdaje účastníků spojené se sporem podstatnou částku, a to ať už ve vztahu k rozsahu předmětu řízení, tak i ve vztahu k poměrům účastníků?			
8. Zhoršily by se poměry některého z účastníků v jeho osobní, sociální či výtěžkové (podnikatelské) oblasti v souvislosti se soudním řízením?			
9. Je pravděpodobné, že pro účastníka bude obtížné poskytnout soudu dostatečná tvrzení a důkazní návrhy tak, aby byl v soudním řízení úspěšný?			
10. Je pravděpodobné, že pro účastníky bude přijatelnější dobrovolné plnění dohody než splnění povinnosti podle soudního rozhodnutí?			
11. Představuje spor pouze část dlouhodobých/nevyjádřených konfliktů?			
12. Hrají ve sporu důležitou roli emoce?			

<b>Oddíl C - Podmínky týkající se ochoty stran</b>	<b>Ano</b>	<b>Na pochybách</b>	<b>Ne</b>
13. Je pro strany důležité, aby měly kontrolu nad výsledkem sporu?			
14. Je pro strany důležité, aby měly kontrolu nad načasováním a organizací rozhodovacího procesu?			
15. Je pro některou ze stran důležitá satisfakce?			
16. Podporují zástupci stran myšlenku zprostředkovaného řešení/mediace?			

Oddíl D – Výhody mediace pro tento spor	Ano	Na pochybách	Ne
17. Pomohla by mediace stranám obnovit vzájemný dialog/vztah? Je pro strany důležitý vztah do budoucna?			
18. Pomohla by mediace stranám nalézt řešení na míru?			
19. Pomohla by mediace stranám poskytnout citlivé informace v důvěrném prostředí? Existuje potřeba ochrany soukromí?			
20. Poskytla by mediace stranám možnost reálného zhodnocení jejich postavení a/nebo šance na vítězství ve sporu?			

## Interpretace výsledků

**Převažuje-li v dotazníku počet odpovědí „ano“ znamená to, že by bylo vhodné strany odkázat na mediaci.**

Pokud je v oddíle **rámcové podmínky** většina odpovědí „ano“, znamená to, že právní a procesní rámec není překážkou mediace, a může ji dokonce podporovat.

Pokud je v oddíle **vhodnost sporu** většina odpovědí „ano“, znamená to, že charakter sporu je obzvláště vhodný pro mediaci, a že existuje řada vlivů, které přirozeně stranám pomohou dospět k urovnání.

Pokud je v oddíle **podmínky týkající se ochoty stran** většina odpovědí „ano“, znamená to, že by strany měly mít zájem spor urovnat vlastním způsobem. Je to také známkou toho, že by mělo být snazší strany přesvědčit o výhodách mediace.

Pokud je v oddíle **výhody mediace pro tento spor** většina odpovědí „ano“, znamená to, že urovnání sporu mediací pravděpodobněji přinese vyšší hodnotu oběma stranám než soudní/rozhodčí řízení.

## Objasnění

### **Oddíl A - Rámcové podmínky**

#### **Otázka 1 – Lze ve věci uzavřít soudní smír / schválit dohodu?**

*Mediační dohoda musí respektovat kogentní právní úpravu.*

#### **Otázka 2 – Je vhodné strany odkázat na mediaci v této fázi konfliktu?**

*Ve fázi eskalace (vrcholné fázi) konfliktu mediace není vhodná - tzn. když strany pouze bojují a jejich primárním zájmem je pouze vítězství a pokoření druhé strany*

#### **Otázka 3 – Existují nějaká neukončená řízení, jichž se účastní stejné strany nebo jedna z nich, a jež se týkají stejných nebo souvisejících záležitostí?**

*Mediace přináší procesu řešení sporů flexibilitu. Pokud strany nemají jiné preference, mediátor je bude podporovat v tom, aby spor urovnaly komplexním způsobem. V určitých případech může mediace pomoci vyřešit několik souběžných řízení a přinést urovnání všech vztahů mezi stranami.*

#### **Otázka 4 – Je pravděpodobné, že množství stávajících účastníků sporu by mohlo vést ke značným průtahům v řízení?**

*Soudní řízení se značně komplikuje a prodlužuje, pokud se ho účastní více stran. Mediace je flexibilní proces, jehož se může zúčastnit více stran, které se snaží najít vyvážené řešení různorodých zájmů nebo dosáhnout částečného urovnání.*

#### **Otázka 5 – Neproběhla už ve věci mediace?**

*Pokud již strany absolvovaly pokus o mediaci a nedošlo k dohodě, je pravděpodobné, že ani další pokus nebude úspěšný.*

### **Oddíl B – Vhodnost sporu**

#### **Otázka 6 – Je důležité pro účastníky rychlé vyřešení sporu?**

*Bylo prokázáno, že jeden z nejdůležitějších důvodů, proč zvolit mediaci, je potřeba najít pro účastníky rychlé řešení sporu (spolu s ušetřením finančních prostředků). Jakmile se všechny strany dohodnou na datu schůzky, mediace může trvat i pouhých několik hodin.*

#### **Otázka 7 – Představují výdaje účastníků spojené se sporem podstatnou částku, a to ať už ve vztahu k rozsahu předmětu řízení, tak i ve vztahu k poměrům účastníků?**

*V řadě případů účastníci vynaloží v souvislosti se sporem značné částky již před zahájením soudního řízení. Stejně tak se může jevit nezanedbatelnou částka, kterou si vyžádá řízení před soudem v návaznosti na potřebný rozsah dokazování a i předpokládanou délku řízení a tomu odpovídající počet úkonů právní pomoci (je-li účastník zastoupen). Soud by měl tyto okolnosti zvážit, dále vzít v úvahu jemu známe údaje o poměrech účastníků, a ve výsledku vyhodnotit, zda toto finanční hledisko nemůže být pro účastníky motivací ke vstupu do procesu mediace.*

**Otázka 8 – Zhoršily by se poměry některého z účastníků v jeho osobní, sociální či výdělkové (podnikatelské) oblasti v souvislosti se soudním řízením?**

*Je třeba zohlednit, zda je pro některého z účastníků, vzhledem k jeho osobnosti, stresující již sama účast v soudním řízení, či zda pro něj tato skutečnost představuje např. i určitou míru dehonestace v místě bydliště, na pracovišti nebo v jiné sociální skupině, či zda je tím ohrožena jeho důvěryhodnost jakožto podnikatele či v jakékoliv jeho jiné odborné nebo výdělečné činnosti. Pokud ano, mohlo by se jednat o motivační prvek pro vstup do procesu mediace, který zaručí pro takového účastníka co nejvyšší míru soukromí.*

**Otázka 9 – Je pravděpodobné, že pro účastníka bude obtížné poskytnout soudu dostatečná tvrzení a důkazní návrhy tak, aby byl v soudním řízení úspěšný?**

*Je třeba zohlednit, zda jsou účastníci, alespoň podle skutečností, jež jsou soudu v té které fázi řízení známy, schopni unést břemeno tvrzení a břemeno důkazní. Pokud není pozice toho kterého z nich natolik „silná“, že je de facto „jisté“, že bude v řízení úspěšný, existuje určitá míra pravděpodobnosti, že bude motivován s protistranou jednat, a to i v rámci mediace.*

**Otázka 10 – Je pravděpodobné, že pro účastníky bude přijatelnější dobrovolné plnění dohody než splnění povinnosti podle soudního rozhodnutí?**

*Na základě toho, jak se jeví soudu projevy účastníků a jejich chování, je třeba zhodnotit, zda by jejich osobnostním rysům více vyhovovalo dobrovolné plnění povinnosti sjednaných v dohodě (tj. v produktu jejich vlastní úvahy a rozhodnutí), či se spíše podrobí autoritativnímu rozhodnutí soudu.*

**Otázka 11 – Představuje spor pouze část dlouhodobých/nevyjádřených konfliktů?**

*Pokud je soudce požádán o urovnání případu, je omezen obsahem žalob stran, i když existují jasné (či méně jasné) základní příčiny nebo potřeby. Nevyjádřené potřeby mohou zažehnout nový konflikt, jakmile je sděleno rozhodnutí. Mediace není omezena původním požadavkem stran. Úkolem mediátora je pochopit základní zájmy a možné související konflikty a věnovat se jim s cílem dosáhnout komplexního urovnání.*

**Otázka 12 – Hrají ve sporu důležitou roli emoce?**

*Některé spory jsou velmi emotivní. Strany vyžadují individuální přístup, který v dostatečné míře uzná a potvrdí základní emocionální problémy, na nichž případ stojí, a dospěje tak k úplnějšímu řešení. Pokud se emocionálním potřebám nevěnuje pozornost, strany mohou mít pocit nespravedlnosti nebo porážky i v případě, že soud rozhodne v jejich prospěch. V těchto případech přinese uspokojení pravděpodobněji mediace.*

**Oddíl C – Podmínky týkající se ochoty stran**

**Otázka 13 – Je pro strany důležité, aby měly kontrolu nad výsledkem sporu?**

*Strany, které případ řeší soudně, pověřují vyřešením konfliktu soudce. Při mediaci si strany*

*ponechávají kontrolu nad veškerým rozhodováním, které jejich spor řeší. Pokud si strany přejí mít kontrolu nad řešením případu, mediace bude vhodná.*

**Otázka 14 – Je pro strany důležité, aby měly kontrolu nad načasováním a organizací rozhodovacího procesu?**

*Pokud si strany přejí mít kontrolu nad rychlostí procesu a nad náklady, mediace bude vhodná.*

**Otázka 15 – Je pro některou ze stran důležitá satisfakce?**

*Soudní rozhodnutí je veřejné a může přinést uspokojivé ospravedlnění. Řešení mediací je důvěrné, ale strany mohou v rámci dohody stanovit, že jedna ze stran učiní veřejnou omluvu nebo že společně vydají tiskovou zprávu. Výhodou mediace je, že veřejné oznámení mohou strany vypracovat společně.*

**Otázka 16 – Podporují zástupci stran myšlenku zprostředkovaného řešení/mediace?**

*Pokud strany nad možností využít mediaci váhají, může podpora právních zástupců pomoci jejich pochyby překonat. Otázka neznamená, že mediace je podmíněna postojem právních zástupců, ale naznačuje, že tam, kde jsou mediaci nakloněni, je mediace vhodná a má větší naději na úspěch.*

**Oddíl D - Výhody mediace pro tento spor**

**Otázka 17 – Pomohla by mediace stranám obnovit vzájemný dialog/vztah? Je pro strany důležitý vztah do budoucna?**

*Mediace může stranám pomoci s obnovením vztahu a otevřenou diskusí. To zase pomáhá v dosažení dohody přijatelné pro všechny zúčastněné.*

**Otázka 18 – Pomohla by mediace stranám nalézt řešení na míru?**

*V mediaci je právo referenčním rámcem v průběhu celého procesu. V tomto právním rámci ale mediace dává prostor k dosažení vysoce individuálních dohod, které odrážejí to, jak strany konflikt vnímají.*

**Otázka 19 – Pomohla by mediace stranám poskytnout citlivé informace v důvěrném prostředí? Existuje potřeba ochrany soukromí?**

*Zdrojem konfliktu může být nedostatek informací. Mediace může zajistit bezpečné prostředí, jež usnadní výměnu informací. Mediace je důvěrným procesem, který je jako takový chráněn zákonem a dále podepsaným prohlášením mezi stranami.*

**Otázka 20 – Poskytla by mediace stranám možnost reálného zhodnocení jejich postavení a/nebo šance na vítězství ve sporu?**

*Přehnané očekávání může některé účastníky soudního sporu vést k nepřiměřenému chování. Tento přístup mohou právníci stran podporovat, udržovat nebo ještě zintenzivňovat. Jedním z úkolů mediátora je pomoci jim při konfrontaci s realitou. Jakožto neutrální, nezaujatá třetí osoba může být objektivní a se stranou projednat nevýhody možných nepříznivých důsledků sporů, které si možná neuvědomila.*